

Redd et lam!

Forfatter

Lisbeth Hektoen, Animalia

Grethe Ringdal, Animalia

Sammendrag

Sult, nedkjøling og infeksjoner er fortsatt viktige årsaker til at spelam dør. Det er spesielt to forhold som er viktige for å forebygge dette; rikelig med råmjølk og et tørt og trekkfritt miljø.

Publisert

2013

Referanse

Sau og Geit nr. 2/2013

Utskriftsdato

14.02.2025 www.fag.nsg.no

Redd et lam!

Sult, nedkjøling og infeksjoner er fortsatt viktige årsaker til at spelam dør. Det er spesielt to forhold som er viktige for å forebygge dette; rikelig med råmjølk og et tørt og trekkfritt miljø.

Risikolam trenger ekstra råmjølk

Råmjølka tilfører lammet energi til å holde kroppstemperaturen oppe, og tilfører immunstoffer som beskytter lammet mot infeksjoner. I løpet av det første levedøgnet trenger et lam på 5 kg minst 1 liter råmjølk. Noen lam er spesielt utsatt for å få for lite råmjølk.

Det gjelder

- Lam i store kull
- Små lam, spesielt i store eller ujevne kull
- Lam under tynne søyer og søyer med side jur eller store spener
- Lam som har hatt en hard fødsel eller er slappe ved fødsel av andre årsaker
- Lam tatt med keisersnitt vil også være utsatt.

Slike lam må følges opp slik at man sikrer seg at de drikker nok. De kan gjerne få ekstra råmjølk med flaske eller sonde. Lam som er urolige og lite fylt i buken bør også få ekstra råmjølk. Man kan mjølke søya, eller bruke råmjølk man har i reserve. Råmjølk fra sau er det beste, men kuråmjølk er et godt alternativ dersom man ikke har råmjølk fra sau. Kumjølka er imidlertid ikke like næringsrik som sauemjølka, så man må gi ca 30% mer dersom man bruker råmjølk fra ku. Mengden immunstoffer i råmjølka går også raskt nedover etter fødselen, den er bedre jo tidligere etter fødselen den er mjølket ut.

Slappe, nedkjølte lam

Selv om man har gode råmjølksrutiner i besetningen, hender det at enkelte lam får for lite. Det oppdages ofte ved at de ligger mens kullsøknene søker til juret. De kan ofte skjelve og stå med krum rygg og understilte bein. Buken

«Råmjølk – oppvarming – mere råmjølk». Dette er en god huskeregel for håndtering av svake og nedkjølte lam. Hvordan du legger ned sonde kan du se på DVDen, Helse og velferd i lamminga. Den kan bestilles på animalia@animalia.no

er ofte lite fylt. Blir lammet sterkt nedkjølt blir det slapt og klarer ikke å holde hodet oppe og blir liggende på sida. Når man oppdager et slikt lam bør man alltid ta temperaturen. Kroppstemperaturen hos et spelam ligger normalt på 39–40,5°C målt i endetarmen. En kroppstemperatur mellom 37 og 39°C anses som en moderat nedkjøling, mens et lam med

kroppstemperatur under 37°C er kritisk nedkjølt.

Moderat nedkjøling

Et moderat nedkjølt lam, med kroppstemperatur mellom 37 og 39°C, kan svelge. Mjølke kan derfor gis med flaske, eller eventuelt med magesonde. Passelig mengde for et nyfødt lam er mellom 1 og 2,5 dl, avhengig av

størrelsen på lammet. Lammet kan eventuelt varmes forsiktig opp i varmekasse, men ofte kvikner et moderat nedkjølt lam til med bare råmjølk. Når lammet kvikner til kan en legge det tilbake til mora. Sørg for at lammet har et godt miljø i bingen for å unngå videre nedkjøling. Godt med strø, tett underlag, bruk av varmelampe eller varmeflasker er aktuelle tiltak.

Kritisk nedkjølte lam

Er kroppstemperaturen under 37°C er lammet kritisk nedkjølt. Slike lam vil ha problemer med å holde hodet oppe, og klarer ofte ikke å svelge. De får lavt blodsukker, vil gå i koma og etterhvert dø. Det er viktig at en gir disse lamma næring før en begynner arbeidet med å varme dem opp. Dette skyldes at stoffskiftet til lammet øker når kroppstemperaturen stiger, dersom stoffskiftet øker uten at lammet får næring vil det dø. Unntak kan gjøres dersom lammet er mindre enn 5 timer gammelt, men det er aldri feil å gi lammet næring før det varmes opp. Kan lammet holde hodet selv kan en legge ned mage-sonde, men dersom det ligger flatsides og ikke kan holde hodet oppe er det aktuelt å gi det glukoseinjeksjon (sukkerløsning) direkte i buken før en starter oppvarmingen. Injeksjon av glukose må skje etter opplæring og i samråd med veterinær.

Etter at det alvorlig nedkjølte lammet har fått næring (råmjølk) må det varmes opp. Varmekasse med varmelampe, flaske med varmt vann, hårføner m.m. kan brukes til dette. Bruker man varmelampe er det viktig å passe på at det ikke blir for varmt. Når temperaturen er over 37°C må lammet få mer råmjølk. Hvis lammet da er kvikt kan det legges forsiktig tilbake til mora. Pass på at mora aksepterer det og at det begynner å suge selv.

I tillegg til å sørge for god råmjølks-tilførsel, er et tørt og trekkfritt miljø viktig for å forebygge nedkjøling. Risikoen for nedkjøling øker også når søya er tynn eller sjuk. Lam under slike søyer bør derfor også få ekstra oppfølging. Husk også rengjøring og desinfeksjon av smokker og sonder. Smitte kan overføres mellom lam via slikt utstyr.

Av Lisbeth Hektoen og
Grethe Ringdal, Animalia

ENDELIG VÅR!

Våren er endelig kommet, og noe av det sikreste vårtegnet en har er når en ser små lam løpe sine første skritt ute på marka. Etter en forholdsvis lang og kald vinter, regner vi med at det er flere enn oss som ser fram til varmere vær. Heldigvis har det vært lite nedbør, noe som ser ut til å være positivt i forhold til ullkvaliteten. Av det vi har fått inn før påske, så ser det ut som at kvaliteten på ulla har vært hakket bedre enn foregående år. Vi håper at dette er et tegn på at vi kommer til å få inn mye god ull i løpet av de neste ukene.

Husk det er god økonomi i å ta vare på ullkvaliteten!

Selv om det er urolig på verdensmarkedet og valutaen endrer seg fra uke til uke, ønsker vi i Fatland Ull og fortsette med våre høye priser. Det skal lønne seg og levere til Fatland Ull AS.

Eksempler på våre priser er:

A1: kr 48,50 B1: kr 46,- C1: kr 49,- H1: kr 22,-

Dersom du ikke har levert vårulla, så ta gjerne kontakt for levering. Fatland henter ull i store deler av landet, og de lokale sauelagene som leverer ull til oss får 85 øre pr. kg i innsamlingsgodtgjørelse. Våre tre ullstasjoner på Karmøy, Hommersåk og Lofoten har alle kapasitet til å ta imot mer ull, så det er bare og ta kontakt for levering.

Har du spørsmål om ullevering, eller ullkvaliteter, så ta gjerne kontakt med en av våre ullstasjoner.

FATLAND ULL AS

P.B. 90, HUSØY, 4299 AVALDSNES

Fatland Ull, Karmøy
Tlf. 52 84 30 15

Fatland Ull, Hommersåk
Tlf. 51 66 93 93

Fatland Ull, Lofoten
Tlf. 76 08 00 72

**Fatland står
på for deg!**

Ren norsk merinoull med naturlig lanolin
— til filting og garn, til strikk og vev

Leine Merino

ULLA SOM GIR DEN GODE VARMEN

www.leinemerino.no, anders@leinemerino.no, 977 15 081

